

співробітництво та університетська освіта : Матеріали міжнародної наукової конференції. - Вид-во МФ НаУКМА, 2000. - С. 161-165.

2. Кондратьєва О.М. Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи (на засадах лінгвокраїнознавчого підходу) : дис. канд. пед. наук / О.М.Кондратьєва. - Київ, 2017. - 265 с.

3. Перетяга Л. Є. Дидактичні умови формування полікультурної компетентності молодших школярів : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.09 / Л.Є. Перетяга. - Х., 2008. - 23 с.

УДК 378.011.3-057.87:159.9

Барчій Магдаліна Степанівна,
старший викладач кафедри психології,
ПоцкоТетяна Вікторівна,
бакалавр спеціальності «Психологія»,
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Актуальність проблеми зумовлена також нагальною суспільною потребою в покращенні психологічної підготовки вчителів початкової школи як фахівців, що здійснюють розвивальний вплив на особистість та мають особливу відповідальність за долю майбутнього покоління.

Перед сучасним педагогом ставиться вимога володіти цілою гамою спеціальних, професійних умінь, передусім, пов'язаних з його психологічною підготовкою. У своїй професійній діяльності він зіштовхується з необхідністю вчити не лише знанням, але й способам їх одержання, формувати учбову діяльність школярів, будувати освіту як систему, що створює умови для самопроекування і формування багатомірної свідомості, здатності самовизначатися, розвивати у школярів техніки розуміння, мислення, дії, рефлексії. Унікальність професії вчителя полягає у тому, що він створює умови розвитку людини, її освіти, а основу педагогічної освіти складає психологічне знання як учіння про сутність людини і закономірності її розвитку. У цьому контексті стає очевидною необхідність підвищення психологічної грамотності сучасного вчителя, адже освітній процес, орієнтований на розвиток різноманітних здібностей людини, мож ебудуватися лише на адекватній творчій основі, ядро якої складають психологія та педагогіка розвитку. Психологічна компетентність вважається однією з визначальних у структурі педагогічної діяльності. Психологічна культура та компетентність вчителя початкової школи визначають його здатність оволодівати професійними цінностями та психологічним інструментарієм вивчення і розвитку індивідуальності молодшого школяра [4].

Недостатній рівень розвитку психологічної культури вчителя початкової школи негативно позначається на ефективності навчально-виховного процесу.

Становлення психологічної культури вчителів початкової школи дозволить значно підвищити рівень їх психологічної підготовки, що сприятиме ефективності навчально-виховної роботи з школярами молодшого шкільного віку.

Загалом психологічну підготовку трактують як комплексну психологічну освіту, що ґрунтується на використанні наукових досягнень психології, реалізації її засобів і методів для підвищення рівня психологічних знань, вмінь і навичок фахівців, виявлення й розвитку особистісних властивостей, здібностей і позитивної мотивації до професійної діяльності тощо. Психологічна готовність до педагогічної діяльності є результатом психологічної підготовки і формується через ряд етапів (психологічна грамотність, психологічна компетентність, психологічна культура). Психологічна грамотність учителя являє собою оволодіння психологічними знаннями (фактами, уявленнями, поняттями, символами, правилами й нормативами у сфері ділового й педагогічного спілкування, поведінки, психічної діяльності тощо), передбачає оволодіння системою знаків і їхніх значень, психологічно обґрунтованими способами професійної діяльності, способами психологічного пізнання. Психологічна компетентність формується на основі психологічної грамотності і являє собою сукупність психологічних знань, умінь, навичок щодо здійснення професійної діяльності й професійно важливих особистісних якостей. Психологічна культура вчителя формується на основі психологічної компетентності, являючи собою цілісний комплекс психологічних знань, умінь, навичок і особистісних властивостей (цілеспрямованість, упевненість, ініціативність, комунікабельність, товариськість, емоційна зрілість, інтернальність, відповідальність тощо), що ґрунтуються на цінностях самоактуалізації, забезпечуючи ефективне здійснення педагогічної діяльності та творчу самореалізацію педагога.

Психологічна культура вчителя - це якісно-професійна характеристика його особистості, в основі якої знаходиться система усвідомлених спеціальних психологічних цінностей, що творчо використовуються та примножуються в процесі професійної діяльності[1].

Сучасному вчителю недостатньо володіти лише теоретичними знаннями про психологію дитини та умінням формально діагностувати деякі сторони її психічного розвитку. Ці знання треба розглядати лише як передумову професійного підходу фахівця до вирішення проблем школяра. Важливіше, на наш погляд, навчити майбутнього спеціаліста здійснювати безпосередню психологічну підтримку своїх вихованців. Зокрема, він повинен володіти методами експрес-діагностики та інструментарієм, що дозволяє управляти психічним розвитком дітей, розвивати й коригувати окремі сторони особистості учнів. Психологічна освіта повинна служити зростанню власної психологічної культури майбутнього фахівця, що передбачає уміння розуміти інших людей, адекватно відгукуватись на їхню поведінку, успішно взаємодіяти з ними. Потрібно також формувати у студентів уміння управляти власними психічними станами, уміння розвивати свою пам'ять, увагу, виховувати волю, характер і

т.д., тобто все те, що сприяє нелише їхньому зростанню як професіонала, але й як людини, яка прагне до самовдосконалення.

Для успішної професійної діяльності педагогові необхідно мати психологічну підготовку, в якій можна виділити три основні компоненти: формування психологічної культури, психологічну компетентність у педагогічній діяльності та усвідомлення свого внутрішнього потенціалу, сильні і слабкі сторони своєї особистості. Усвідомлення свого внутрішнього потенціалу – це знання і розуміння сильних і слабких сторін своєї особистості, гуманна віра в себе і в дітей, реальна оцінка своїх якостей, можливостей і вчинків. Від усвідомлення свого внутрішнього потенціалу залежить можливість розкриття творчих здібностей у педагогічній діяльності. Психологічна підготовка студентів має відбуватись на основі активізації процесів їхнього самопізнання, самоспостереження, самоаналізу, самоконтролю та формування навичок саморегуляції поведінки та емоційних станів [2].

Психологічна підготовка фахівців до професійної діяльності являє собою комплексну психологічну освіту, що ґрунтується на використанні наукових досягнень психології, реалізації її засобів і методів для підвищення рівня психологічних знань, умінь і навичок фахівців, виявлення й розвитку особистісних властивостей, здібностей і позитивної мотивації до даної діяльності тощо. Як уже зазначалось, результатом психологічної підготовки є психологічна готовність до професійної діяльності, що формується через ряд етапів (психологічна грамотність, психологічна компетентність, психологічна культура).

Для підвищення рівня власної психологічної культури, студенту необхідно:

1) поповнювати обсяг знань з різних галузей психології, розвивати вміння використовувати ці знання у роботі з учнями, формувати здатність бачити за поведінкою дитини її емоційний стан, рівень розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, рис характеру, нахили та обдарування;

2) вдосконалювати вміння орієнтуватися творчо в педагогічних ситуаціях, оцінювати їх, вибирати відповідні способи спілкування з конкретною дитиною і колективом учнів, адекватно ситуації впливати на психіку школяра, дотримуючись основ педагогічного такту;

3) актуалізувати психологічну готовність до вчительської праці, що включає психолого-педагогічну спрямованість особистості вчителя, в основі якої лежить любов до дітей і до педагогічної діяльності, бажання навчати і виховувати, інтерес до вчительської праці, орієнтацію на соціально значимий результат;

4) розвивати любов, повагу до дітей, тобто систему гуманних почуттів як рушіїв педагогічної активності;

5) стимулювати орієнтацію на власний прогрес, реалізацію потенційних можливостей, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку професійно важливих якостей;

б) кожний вчитель повинен стати новатором, знайти свої підходи до навчально-виховної діяльності, що відповідають його особистим якостям і можливостям;

7) підтримувати власне психологічне здоров'я, що включає здатність до саморегуляції, емпатії, толерантності, емоційної рівноваженості та саногенне мислення[3].

Досягнення належного рівня психологічної підготовки майбутніх педагогів прискорюється за умови застосування спеціальних заходів, зокрема, у формі ділових і рольових ігор, завдань, спрямованих на розвиток рефлексивних механізмів, групових дискусій, моделювання конкретних ситуацій, складання психологічних характеристик, обговорення проблеми надійності й прогностичності тих чи тих психологічних засобів діагностики в педагогічному процесі.

Список використаних джерел

1. Видра О. Г. Розвиток психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання / О.Г. Видра // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – №1. – С. 108 – 115.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
3. Кажарська О. М. Теоретична модель основних компонентів психологічної підготовки молодого вчителя в системі післядипломної освіти / О. М. Кажарська // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України ; за ред. С. Д. Максименка. – Т. X, Ч. 3. – К., 2008. – С. 193–203.
4. Созонюк О. С. Детермінанти розвитку психологічної культури вчителя початкової школи : Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.С. Созонюк; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2002. – 20 с.

УДК 371.134

Брижак Надія Юріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики початкової освіти,
Поп Маріанна Богданівна,
магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Напрямки перебудови освіти на принципах особистісно-орієнтованого підходу та педагогіки співробітництва, визначені Національною доктриною розвитку освіти в Україні, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти, передбачають виховання

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>